

Na okamžité zverejnenie

Ukrajina: Mučenie a zlé zaobchádzanie s migrantmi a žiadateľmi o azyl

EÚ ignoruje zneužívanie vrátených osôb, nedostatočná ochrana utečencov a detí

(Kyjev, 16. decembra 2010) – Migranti a žiadatelia o azyl, vrátane detí, sú v rukách ukrajinskej hraničnej stráže a polície vystavení riziku zneužívania a svojvoľného zaistenia, uviedla v dnes zverejnenej správe organizácia Human Rights Watch. Niektorí migranti uvádzali, ako ich po zadržaní po pokuse prekročiť hranice Európskej únie alebo po ich vyhostení zo Slovenska alebo z Maďarska oficiálne zložky mučili, a to aj elektrickými šokmi.

124-stranová správa „Údery v pohraničí: Zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl a s migrantmi na Ukrajine“ vychádza z rozhovorov so 161 utečencami, migrantmi a žiadateľmi o azyl na Ukrajine, na Slovensku a v Maďarsku. Správa ukazuje, že napriek tomu, že niektoré podmienky v zariadeniach na zaistenie migrantov sa zlepšili, Ukrajina podrobuje mnoho migrantov neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu a utečencom a žiadateľom o azyl nedokáže alebo nechce poskytnúť účinnú ochranu.

„Štáty EÚ vracajú ľudí na Ukrajinu, kde čelia zneužívaniu,“ povedal Bill Frelick, riaditeľ programu pre utečencov organizácie Human Rights Watch a spoluautor správy. „Napriek readmisnej dohode a financiám, ktoré EÚ na Ukrajinu naliala, Ukrajina zjavne nedokáže rešpektovať práva migrantov a chrániť utečencov.“

Readmisná dohoda medzi EÚ a Ukrajinou, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2010, upravuje vrátenie občanov tretích krajín, ktorí do EÚ vstúpia z Ukrajiny. V posledných rokoch EÚ vynaložila milióny eur na zlepšenie ukrajinského migračného a azylového systému.

Pracovníci Human Rights Watch však poznamenali, že ani dohoda samotná ani spomenuté financovanie nezabavujú členské štáty EÚ svojich záväzkov podľa Charty základných práv EÚ zabezpečiť prístup k azylu a nevracať ľudí do krajín, kde im hrozí mučenie alebo zlé zaobchádzanie, ani povinností členských štátov EÚ voči nesprevádzaným deťom.

Viac ako polovica migrantov, s ktorými pracovníci viedli rozhovory a ktorí boli vrátení zo Slovenska alebo Maďarska, uviedla, že na Ukrajine ich bili alebo s nimi zle zaobchádzali. Väčšina sa pokúsila požiadať o azyl v Maďarsku alebo na Slovensku, no uviedli, že orgány ich žiadosti ignorovali a rýchlo ich vyhostili. Každá z krajín pritom vyhostila aj nesprevádzané deti.

Readmisné dohody sú v Európskej únii základným kameňom takzvanej stratégie externalizácie pre azyl a migráciu. Podstata tejto stratégie spočíva v tom, že tok migrantov a žiadateľov o azyl sa zastaví prenesením bremena a zodpovednosti za migrantov a žiadateľov o azyl na susediace krajiny, cez ktoré tieto osoby prechádzajú.

„EÚ by svoju readmisnú dohodu mala pozastaviť dovtedy, kým Ukrajina nepreukáže svoju schopnosť žiadateľov o azyl spravodlivo vypočuť, zaobchádzať ľudsky s migrantmi a zaručiť účinnú ochranu utečencom a zraniteľným jednotlivcom,“ povedal Frelick.

Pracovníci Human Rights Watch nezískali dôkazy, ktoré by naznačovali, že mučenie migrantov je na Ukrajine rutinné, migranti však uvádzali, že k nemu dochádza. Iračan o svojom výsluchu po zadržaní ukrajinskou hraničnou strážou na konci apríla uviedol:

Zaobchádzali s nami divo. Bili nás, kopali, a nadávali nám. Dávali mi aj elektrické šoky. Dali mi ich do uší. Priznal som, že som chcel prekročiť hranice a že sme mali prevádzača... Myslel som, že mi zastane srdce. Sedel som na stoličke. Priznal som všetko, ale mučiť ma neprestali.

Mnohí migranti, ktorí neboli mučení, uvádzali, že ich bili, odopierali im stravu, alebo s nimi inak neľudsky alebo ponižujúco zaobchádzali. Všetko toto zneužívanie sa deje v atmosfére beztrestnosti, zistila organizácia Human Rights Watch – obeť sa boja zneužívanie ohlásiť a páchatelia sa neberú na zodpovednosť.

Hoci podmienky zaistenia migrantov na Ukrajine, najmä veľká preplnenosť a nehygienické podmienky, sa od vydania správy Human Rights Watch o Ukrajine „On the Margins: Rights Violations against Migrants and Asylum Seekers at the New Eastern Border of the European Union“ v roku 2005 zjavne zlepšili, v zaistení migrantov stále existujú vážne problémy. Patrí medzi ne zlé zaobchádzanie, nedostatok prístupu k azylovému konaniu, zaisťovanie detí, ubytovanie mužov s nepríbuznými ženami a detí s dospelými, korupcia a všeobecné svojvoľné a neproporčné používanie zaisťovania migrantov.

Od augusta 2009 do augusta 2010 Ukrajina nebola schopná uznávať utečencov a poskytovať im ochranu, keďže jej azylový systém bol paralyzovaný politickým bojom. Hoci spracovanie žiadostí o azyl sa už obnovilo, systém je naďalej nefunkčný, uviedla organizácia Human Rights Watch. Keďže mnohí žiadatelia o azyl uviedli, že aby vôbec mohli podať žiadosť o azyl, aby dostali na azylový pohovor tlmočníka alebo získali potrebnú dokumentáciu, museli podplatiť migračných úradníkov, organizácia Human Rights Watch vyzvala úrady, aby údajnú korupciu prešetrili a prijali zodpovedajúce disciplinárne alebo trestné opatrenia.

Pracovníci Human Rights Watch zistili, že pracovníci štátnej hraničnej stráže často nepredložia žiadosti zaistených žiadateľov o azyl regionálnej migračnej službe, ktorá azylové pohovory vykonáva. Počet osôb prepustených z dočasných zaisťovacích zariadení v správe hraničnej stráže z dôvodu, že ich žiadosti o azyl regionálna migračná služba prijala, prudko poklesol z 1114 v roku 2008 na 202 v roku 2009.

Žiadatelia o azyl, s ktorými pracovníci Human Rights Watch hovorili, sa sťažovali, že azylové pohovory na regionálnej migračnej službe boli povrchné, že tlmočníci boli často nekvalifikovaní a že osoby vedúce pohovory postupovali tvrdo a predpojat. Afganec, ktorý mal vierohodnú žiadosť, uviedol, že hodnotiteľ mu počas pohovoru povedal: „Na sto percent vás zamietneme.“

Azylový systém má aj veľké právne medzery. Ukrajinské právo nezabezpečuje ochranu osôb, ktoré utekajú pre všeobecným násilím a vojnou, ani ochranu obetí prevádzačov. Okrem dvoch Somáľčanov a jedného nesprevádzaného dieťaťa a nie sú známe iné osoby, ktorým by bol udelený štatút utečencov. V niektorých častiach krajiny deti do azylového konania vôbec nemôžu vstúpiť.

Nesprevádzané deti čelia pri získavaní potrebných dokladov a pri prístupe k azylovému konaniu mimoriadnym prekážkam, pretože žiadosť môžu podľa len s právnym zástupcom, ktorého im orgány v niektorých regiónoch odmietajú prideliť. Rozhodovanie je pomalé a mnoho detí pred rozhodnutím o ich žiadostiach dosiahne plnoletosť, čo pôsobí v neprospech ich žiadostí.

Ešte horšie však je, že hraničná stráž môže deti na týždne zaistiť v zariadení väzenského typu, ktoré sa eufemisticky nazýva „internát“. Ako zistili pracovníci Human Rights Watch, príslušníci hraničnej stráže ohrozujú bezpečnosť detí tým, že ich v tomto internáte umiestňujú spolu s nepríbuznými dospelými, vrátane dievčat umiestnených s chlapcami a mužmi.

„Napriek nevypočítateľnému zaobchádzaniu s týmito deťmi na Ukrajine Slovensko i Maďarsko vracajú nesprevádzané deti v skrátenom konaní,“ povedala Simone Troller, výskumníčka Human Rights Watch zameraná na práva detí a spoluautorka správy. „V praxi ich vracajú na rovnakom základe ako dospelých, pričom sa nezohľadňuje ich zraniteľnosť ani nedostatočná ochrana na Ukrajine.“

17-ročný nesprevádzaný Afganský chlapec svoju skúsenosti z Ukrajiny po vyhostení zo Slovenska opísal takto:

Prešli sme cez slovenské hranice, ale chytili nás. Žiadali sme políciu o pomoc. Po jednom dni a jednej noci nás vyhostili... Nerozumel som papieru, ktorý som podpísal... Bojím sa hovoriť o ukrajinských vojakoch na hraniciach. Veľa nás bili. Bili nás, aby sme hovorili po rusky. Len čo nás prevzali, začali nás biť... Bolo to v noci... Prešli sme do inej miestnosti. Muž v civilných šatoch ma neprestajne bil. „Ako ste prešli cez hranicu?“ Bral si nás po jednom. Kopal ma, udieral ma policajným obuškom a mlátil ma hodinu, celý čas ma bil. Najprv ma bil sám, potom ma udierali traja alebo štyria ďalší v uniformách.

Napriek tomu, že na zaistenie migrantov sa vzťahuje šesťmesačné obmedzenie, vážne preťažené ukrajinské súdy spravidla v tomto čase nie sú schopné veci prerokovať. Vo viacerých prípadoch migranti uviedli, že im bolo vydané rozhodnutie o zaistení na šesť mesiacov, no nikdy nepredstúpili pred súd ani nemali možnosť svoje zaistenie napadnúť. Mnohí, vrátane detí, uvádzali, že hraničná stráž sa im vyhrážala, že ich zaistí na celých šesť mesiacov, ak nezaplatia úplatok.

Ukrajinské právo nebráni úradom, aby migrantov krátko po prepustení opätovne zadržali a zaistili na ďalších šesť mesiacov. Pracovníci Human Rights Watch stretli mnoho migrantov, ktorí boli zaistení viackrát. Zaistený 23-ročný Pakistanec v ubytovacom stredisku pre migrantov v Zhyravychi uviedol:

Jednoducho otvoria bránu a povedia vám, aby ste odišli. Sme 40 kilometrov od Lutska. Keď z väzenia vyjdeme my, Pakistanci, sú tam [vonku] mafiáni so zoznamom. Pýtajú od nás 1500 dolárov s tým, že ak zaplatíme, pomôžu nám, ak nie, roztrhajú nám doklady a nás čaká ďalších šesť mesiacov zaistenia.

„Údery v pohraničí: Zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl a s migrantmi na Ukrajine“ je dostupné na adrese: <http://www.hrw.org/node/94366>

Správa „On the Margins: Rights Violations against Migrants and Asylum Seekers at the New Eastern Border of the European Union“ z novembra 2005 je dostupná na adrese: <http://www.hrw.org/en/reports/2005/11/29/ukraine-margins-0>

Ak máte záujem o viac informácií, prosíme, kontaktujte:

V Kyjeve: Bill Frelick (po anglicky): + 1-240-593-1747 (mobil)

V Kyjeve: Simone Troller (po anglicky, rusky, nemecky, francúzsky, taliansky): +380-669-560-261 (mobil)

V Bejrúte: Gerry Simpson (po anglicky, nemecky, francúzsky, taliansky, španielsky): +961-71-058890 (mobil)

V Londýne: Ben Ward (po anglicky): +44-20-771-32-778 (mobil)

V New Yorku: Veronika Szent Goldston (po anglicky, francúzsky, švédsky, fínsky, maďarsky): +1-212-216-1271 alebo +1-917-582-1271 (mobil)

V New Yorku: Rachel Denber (po anglicky a po rusky): +1-917-916-1266 (mobil)